Leto XVIII. V.b.b. Klagenfurt (Celovec), dne 9. marca 1938 St. 10.

KOROŠKI SLOVENEC

Naroča se pod naslovom: „KOROŠKI SLOVENEC“. Klagenfurt, Viktringer-Ring 26.
Rokopisi se naj pošiljajo na naslov: Koroški Slovenec, uredništvo, Klagenfurt, Viktringerring 26

List za politiko, gospodarstvo in prosveto

Izhaja vsako sredo. — Posamezna številka 15 grošev.
Stane četrtletno: 1 S 50 g; celoletno: 6 S — g
Za Jugoslavijo
četrtletno: Din. 25.—; celoletno: Din. 100.—

Revolucija src.

Dunaj, obdonavsko velemesto, doživlja neke vrste čudež. Medtem ko drvi in bega moderno življenje po razkošnih njegovih ulicah in ga niti veliki dogodki ne morejo zaustaviti, se zbirajo tisoči in desetitisoči že skozi tedne v govorilnicah, da poslušajo besede slovečega jezuita Muckermanna. Besede, nekam drzne v dneh modernizma in civilizacije, katerih valovi dosegajo že zadnjo vas v gorskem zatišju! Tole je duhovnik-govornik pred mesecem govoril poslušalcem-meščanom in jim moral še v drugič ponoviti:

Sedanji rod, ki bega in se drenja v modernem življenju, muči neka utrujenost. Kot bi človek ne mogel več nositi bremena, naloženega mu po njegovi lastni moderni uglajenosti. Drugič spet se zazdi, da brezupen zre na nerešene naloge, ki se kopičijo pred njim, naraščajo do katastrof in ogrožajo celotno njegovo eksistenco.

Srca so trudna, utrujena. Sodobni človek je moral nekaj izgubiti, da mu je srce žalostno in trudno. In v resnici je človeštvo izgubilo nekaj, kar je njegova najdragocenejša lastnina: človeka. Milijoni ne vedo več, da so ljudje. Kdo že misli na tisoče žrtev španske in kitajske fronte. Kdo se ukvarja z mislijo, da milijoni človeških rok izdelujejo noč in dan samo eksplozivne snovi in strupene pline, ki naj nekoč uničijo cele narode. Organizacije in ustanove ne hasnejo številnim brezdelnim, do skrajnosti obubožanim družinam v predmestjih in še drugod. Vse to je mogoče samo zato, ker smo izgubili smisel za vrednoto: biti človek. V prognanstvu tavamo in smo kljub morebitnem zunanjem bogastvu reveži, ker ne znamo več ceniti človeka v nas.

V vsakem izmed nas je skrita skrivnost, ki se ji pravi: človek. Človek lahko postane morilec, ki mirno uničuje tuje življenje. Pa ga po naključju sreča otrok in ga prosi dobrote. V tem trenutku se tudi v najbolj zakrknjenem morilcu vzbudi najlepša človeška lastnost: ljubezen. Obraz se razjasni, človek postane spet človek, ljubeči človek. Kajti z vsakim, tudi najmanjšim darom se človek sebe daruje. In le kdor sebe daruje, najde sebe. Kdor se zamore veseliti dobrote, katero stori drugim, se zave svoje svobode. S trenutkom, ko se ljudje zavedajo te svoje svobode, je šele mogoče upostaviti boljši red in pričeti boljše življenje.

V zakonu si dva človeka darujeta svojo svobodo. S svobodo si izročita svoj najdragocenejši dar in z darom svojo največjo ljubezen, kakoršna je na svetu mogoča. V medsebojno žrtvovani svobodi šele postaneta resnično svobodna. Vse diktirano, ukazano gospodarstvo je brezplodno. Kdor zaduši svobodo gospodarjenja s paragrafi in predpisi, ubija v človeku, kar je v njem stvarniškega in tira gospodarstvo v bankerot. V tem je tudi zadnja razlaga, zakaj je prišlo do sedanjega gospodarskega nereda. V triumfu tehnike in strojev so pozabili na človeka. Dadnes kapitalisti priznavajo svojo usodno napako, da so mislili na podjetje in stroje, a ne na človeka. Vsa socialna zakonodaja je brezuspešna, dokler je ne žene motor spoznanja, da je treba v delavcu spoštovati svobodnega človeka, brata in sestro. Nihče ne zamore v duševnem, kulturnem svetu zapovedovati. Diktatura v svetu duha se je vedno spet izjalovila. Kjerkoli je država spoštovala svobodo osebnosti, izživljajočo se v družini in družbi, se je jačila in krepila. Koder so zamrle svobodne sile v državi, sledi propast, katere ne ubrani nobena diktatura od zgoraj. Cerkev ni temnica, prisilna delavnica, marveč kraljestvo svobode. Svobodni božji sklep je hotel odrešenje v svobodno božje otroštvo. Kdor ni v Cerkvi notranje svoboden, ni nikdar bil v Cerkvi in četudi je stokrat prestopil njen prag. V veri šele zadobi svoboda, kakoršno tirjajo vsa področja življenja, svoj najglobljі smisel in svojo najsilnejšo garancijo.

Sam, svoboden stopi človek pred svojega Boga. Kakor je ta misel na sebi vzvišena in veličastna, vendar vzbuja žalost in bojazen. Ves stari vek je zastrt s tančico žalostne, temne usode, ki vlada nad človeštvom. Tem ostankom starega veka sledimo v moderni čas. S krščanstvom pa stopi človek na čisto nov način pred svojega Boga, junak starega veka postane božji otrok krščanskega časa. Obup, omejenost, ozkost se razrešijo, pred nas stopi nov človek, svoboden v božji svobodi. Odkar je Kristus nazval vse ljudi svoje brate in sestre, je vsem ljudem darovana ista svoboda in z njo isto človečanstvo. Kjer je ugasnila luč vere, ne razumejo več veličine dogodka. Kjer še sveti, ne sprejmejo več polne njene svetlobe. Nekoč pa je bilo tako, da so pogani postajali kristjani, ko so govorili: Poglejte, kako se ljubijo. Danes svet spet postaja poganski, ker se je ljubezen od njega odmaknila. Teror tirja žrtve, kakoršnih ljubezen nikdar ni zahtevala. In vendar kaže že najnavadnejši račun, da bi se dalo z ljubeznijo cenejše in enostavnejše živeti. Samo ljubezen bo mojstrila krizo in sicer prav vsako krizo. In če Cerkev poveličuje reveže, jih noče tolažiti z onostransko srečo, marveč opozoriti bogatine, da je tudi njihova sreča le v revščini, ki se svobodno odpove vsemu bogastvu. Sv. Frančišek, sam reven in ubog, je nekoč spreobračal s svojim klicem in pozivom bogate kneze in trgovce k revni preprostosti.

Ljudje našega časa niso slabše od ljudi minulih dni. Samo trudni so, do smrti trudni. V trenutku pa, ko bi se v njem zbudila peščica mož z velikim srcem, bi se spet vzbudili. V novi, lepši svobodi, v kateri se človek daje, da se najde, bi spet začela utripati človeška srca. Mi tirjamo torej revolucijo src!

„Nemški mir“ v Avstriji in njegova izvedba.

Tudi po tednih ostaja še mnogo nejasnega okoli novega razvoja v državi. Ljudstvo je bilo na nenadne dogodke nepripravljeno, „nemški mir“ iz Berchtesgadna je prišel povsem nepričakovano. Tako je razpoloženje v državi kolebalo med navdušenjem in razočaranjem, malodušjem in presenečenji. Iz dejstva pa, da so z novim položajem eni pridobili, drugi ohranili, smemo sklepati na to, da se slejkoprej prične miselna, kulturna tekma za vsebino nove Avstrije, ki bo — kot pravi kancler — ostala samostojna tako ali tako.

K novem položaju avstrijskega narodnega socializma je govoril minulo soboto notranji minister Seyss-Inquart in dejal med drugim: Že danes je skupnost usode in življenja vsega nemškega naroda dejstvo in to je ne samo kulturnega in duševnega, marveč tudi političnega pomena. Kdor pozna avstrijsko zgodovino in veruje v avstrijsko bodočnost, ve za resnično avstrijsko neodvisnost. Avstrija je nemška, samo nemška država. Poudariti pa je treba tudi njen krščanski značaj, kajti iz vere rastejo žrtve za narod in državo. — Poedini narodni socialisti imajo po 12. februarju vso politično in svetovnonazorno svobodo, enakopravni so z drugimi skupinami, dom. fronta pa je edina politični organizacija. Nar. soc. stranka in njeni odseki niso dovoljeni, narodni socialisti naj se udejstvujejo na postavni podlagi, združujejo v dovoljenih organizacijah ter v njih zastopajo svoje kulturne in stanovske težnje. Potreben je notranji preokret, kajti enakopravnost tudi obvezuje. Narodni socialisti stopijo v fronto in v njej soodgovarjajo in soodločujejo, presnovali se bodo dež. zbori in občinski sveti, nacionalna društva — n. pr. Turnerbund, Südmarka — ostanejo neokrnjena. Hitlerjevski pozdrav, pesem, zastava in znak bodo svobodno dovoljeni, ko ne bodo več pomenili osti proti državi in vodstvu.

V kancelerjevem imenu je v nedeljo govoril minister Zernatto: Položaj je treba mirno presojati in se držati uradnih izjav. Berchtesgadenski sporazum urejuje odnošaje obeh nemških držav in pomirjuje našo notranjo politiko. Pomirjenje se izvede na 4 temeljih: Avstrija je neodvisna država, ker je neodvisnost volja njenega ljudstva. — Avstrija je krščanska, ker priznava ljudstvo nravni in nadnaravni red vrednot. — Avstrija je nemška. Kajti **narod ni nikako društvo, v katero se poljubno vstopa in izstopa** in katerega obliko in vsebino bi urejevala pravila in odborovi sklepi. Narod je skupna usoda ljudstva in njegova povezanost s svetom, okrvavljeno zemljo. **Nihče nima pravice, da stoji med menoj in narodom ali med narodom in Bogom!** — Avstrija je socialna, v njej uživa delavec enakopravnost in spoštovanje. — Za politiko je pristojna izključno fronta, miselnost in svetovni nazor pa naj se vzgajata v društvih. Zaenkrat je potrebno potrpljenje in razumevanje, končno pa se mora vse ljudstvo znajti v tem, da je avstrijsko. Ko se duhovi pomirijo, sledi delo za mir in srečo.

Čehoslovaška je odgovorila Hitlerju po min. predsedniku dr. Hodži. Predvsem se je predsednik bavil z Hitlerjevim stavkom, da Nemčija ne more trpeti, da bi 10 milijonov Nemcev v dveh državah ne imelo nobenih pravic. Če je Hitler pri tem mislil na Čehoslovaško, je dejal dr. Hodža, potem naj ve, da Čehoslovaška pod nobenim pogojem ne bo dopustila vmešavanja v notranje-politične zadeve republike. „Četudi je čehoslovaški narod razcepljen v borbi za ideologije, je do skrajnosti složen v tem, da je država njegova edina domovina. Za neodvisnost države, za osebno, narodno in moralno svobodo bo narod doprinesel tudi največje žrtve. Domovina Nemcev pri nas je v Čehoslovaški republiki in zato bo ta država skrbela, da spozna nemško prebivalstvo večno resnico, da je njegova večna domovina Čehoslovaška. Tisoč let smo Čehoslovaki vztrajali, branili dediščino naših kraljev in se nismo bali. Ne bojimo se tudi danes, ker smo po srcu in duši vsi Čehoslovaki.“ — Samozavestni odgovor Čehoslovaške je prijetno odjeknil v Parizu in Londonu in posebno še med malimi državami.

Jugoslavija v številkah. Po statističnem letopisu za leto 1936 je imela Jugoslavija s 1. decembrom 1937 15,400.000 prebivalcev. V zadnjih šestih letih se je število prebivalstva zvišalo za skoro poldrug milijon, kar priča o veliki življenjski sili jugoslovanskega ljudstva. Glede prirastka je Jugoslavija med najzdravejšimi narodi Evrope in jo prekašajo le še Poljska, Bolgarija, Rumunija in Rusija. Izmed banovin je po prirodnem prirastku najboljša vrbaska in za njo drinska in vardarska banovina. Dravska banovina ne stoji več najnižje na lestvici, po socialnih in zdravstvenih prilikah pa je daleko pred jugovzhodnimi banovinami.

Minister dr. Korošec o narodnih manjšinah v Jugoslaviji. Notranji minister dr. Korošec se je v svojem ekspozeju dotaknil tudi manjšinskega vprašanja in izjavil to: Kar se tiče narodnih manjšin, je važno vedeti, da je Jugoslavija sprejela važne obveznosti v zvezi narodov. Mirne duše lahko rečemo in se tudi lahko pohvalimo, da te obveznosti zelo lojalno spoštujemo in izpolnjujemo. To nam morajo priznati vse naše manjšine. Niti v verskih zadevah niti glede jezikovnega vprašanja ne delamo manjšinam nikakih težav. Pred sodiščem, okrajnim načelstvom in pred davčnimi oblastmi so pripadniki manjšin čisto enakopravni. V gospodarskem oziru tudi ne delamo razlik. Naš narod je dobrodušen in je daleč proč od njega vsaka mržnja nasproti drugim narodom. Čim manj bo pri njih opaziti sredobežne pojave, tem bolj tesno jih bomo objeli kot svoje brate. Nikdar pa ne bomo dovolili, da bi naši državljani ustanavljali politične organizacije, katerih cilji se ne bi skladali z državnimi interesi in katerih delo bi utegnilo vzbuditi sumnjo o njihovi državljanski lojalnosti in zvestobi. Državljanska zvestoba se ne deli na večino in manjšino.

60 let Bolgarije. V marcu je poteklo 60 let, odkar je bolgarska država po 500letnem suženjstvu zaživela svoje lastno svobodno življenje. Turško-ruski mir ji je dodelil obseg od Donave do Egejskega morja, od Macedonije do Črnega morja. Na takoj nato sledečem kongresu v Berlinu pa so ve-

36 x 7 252 260

lesile Bolgarijo spet odrezale od Carigrada in Egejskega morja. Že sedem let navrh je bolgarski knez Aleksander združil ločene kneževine v eno državo, katere obseg je ostal domala nespremenjen do današnjih dni.

V Italiji je umrl pesnik in politik d'Annunzio. Igral je v življenju italijanskega naroda precejšnjo vlogo. Bogato je njegovo literarno delo, ki je delno prevedeno v druge jezike. V septembru 1919 je „okupiral" Reko, katero so velesile namenile Jugoslaviji, in bil zato imenovan za kneza Snežnika. Pozneje je postal po imenu general zračnega brodovja. Zadnjič se je govorilo o njem, ko je hotel poleteti v doslej nedosegljive zračne višine. Država mu je priredila slovesen pogreb.

General Franco tirja odločitev. Po zasedbi Teruela po nacionalnih četah se pripravlja sedaj koncentriran napad nacionalcev na Madrid. Že dalje časa se zbirajo pred Madridom Francove čete. Rdeči so odredili mobilizacijo treh nadaljnih letnikov in se je stem vsaj po njihovih poročilih rdeča vojska povečala na 800.000 mož. Z druge strani spet poročajo, da je rdeča Španija domala vsa v rokah ruskih sovjetov, ki so prevzeli vsa vodilna vojaška mesta. Napad na Madrid so otvorila nacionalna letala, ki so bombardirala središče mesta.

Uganka Rusija. Pred moskovskim sodiščem je minuli teden stalo 21 obtožencev, ki so sami znani in nekoč vplivni možje sovjetskega režima, sedem od njih bivši komisarji v osrednji moskovski vladi, ostali višji sovjetski uradniki in par zdravnikov. Državni pravdnik jih je obtožil veleizdaje, da so vohunili v prid tujim državam ter izpodkopovali ugled sovjetske Rusije in pripravljali zaroto proti vodilnim sovjetom. Sodnijska razprava je bila proti pričakovanju javna, obtoženci pa so svoja dejanja „skesano" priznali. Ozadij strahovite sovjetske žaloigre, v kateri se revolucionarji dobesedno uničujejo sami, proces ni razjasnil. V vrsti početnikov krvave ruske revolucije ostaja sedaj samo še Stalin kot krvoločni diktator, kakoršnega ruska zgodovina doslej ni poznala, in — Trocki, ki živi ahasversko življenje v inozemstvu.

Ostalo v enem stavku. Nemški pastor Niemöller, bivši častnik na nemški podmornici, je bil obtožen, da je zlorabljal prižnico v politične namene, in bil obsojen na 7 mesecev zapora. — Ob povratku iz Ankare je dr. Stojadinovič obiskal tudi Sofijo in napovedal svoj kmalošnji oficielni obisk Bolgarije. — Rim je obiskal poljski zunanji minister Beck. — Balkanska zveza bo po svojih članicah priznala italijanski imperij. — V nedeljo se je vršilo v naši državi do 3000 krajevnih zborovanj domovinske fronte. — Na Dunaju je bilo lani rojenih okroglo 10.000 otrok, umrlo pa je 25.000 ljudi. Število sklenjenih zakonov se je zmanjšalo za 3000. — 27. aprila se poroči albanski kralj Zogu z madžarsko grofico Appony-jevo. Hkrati proslavi Albanija 500letnico junaka Škanderbega. — Upokojena sta šef avstrijskega gen. štaba FML. Jansa in gen. major Stümpfl. Na mesto prvega je imenovan gen. major Böhme, rodom sudetski Nemec. — Holandska kraljica Viljemina namerava odstopiti in prepustiti prestol prestolonaslednici Julijani. — Za štajerskega dež. glavarja je bil imenovan odvetnik dr. Trummer na mesto dosedanjega M. Stepana. Novoimenovani glavar je osebni prijatelj zvez. kanclerja. — Priprave za sprejem Hitlerja v Italiji bodo stale nad 14 milijonov lir. Potovanje se vrši sredi maja. — Anglija je namenila novih 343 milj. funtov za oboroževanje.

Znanim in neznanim junakom v spomin.

Tesno je na grobiščih svetovne vojne — in naj si so kje v Galiciji in Poljski, v Italiji in Srbiji, ob Renu ali Flandriji. Dolga, nepregledna božja njiva, križ ob križu, grob ob grobu v dolgi, nepregledni vrsti. Sredi pokopališča spomenik iz rezanega kamna, morda z napisom: Neznanemu junaku, ali v višino stremeč križ. Kot bi se okoli spomenika ali križa zbirali, ki so v pokorščini omahnili za svojo domovino, in se zbrali iz treh in štirih dežela zapored v vrstah, kakor so na naših pokopališčih družine ob družinah. Junaki, ki so darovali na oltar svoje domovine najdragocenejše, kar more darovati človek.

In sedaj spet tisoči novi grobovi v Španiji, na Kitajskem, v Rusiji.

In jutri?

Kako je zapisal avstrijski pisatelj: Von der Religiosität zur Humanität, von der Humanität zur Nationalität, von der Nationalität zur Bestialität.

Svet bi bil storil bolje, če bi bil počastil spomin padlih milijonov z dejavno miroljubnostjo. Milijarde za nova oboroževanja vsenaokrog, novi tehnični izumi, nova strateška dognanja, vse to se zdi kot zasmeh zaslepljenega človeštva vojnim žrtvam. Po dvajsetih letih padamo najgloblje: do bestijalnosti. Ljudstva naše zemlje pretresa želja za mirom in miru ni nikjer na svetu.

Tako je zapisal sloveči francoski duhovnik-pisatelj Pierre l'Ermite: Pride čas, ko si bodo ljudje nadevali na obraze čudne pustne maske, ki tako zelo sličijo smrtnim lobanjam. Tedaj srečna ti vasica, naslonjena nekje v zatišju ob goro črne prsti!

Daj, Gospod, mir, ki ga svet ne more in noče dati! kličejo grobovi vojnih žrtev, vpijejo za srečo otrok zaskrbljena materinska srca, tirjajo tisoči rojeni in še nerojeni.

Niso padli zaman! Kljub vsem imperializmom in boljševizmom nihče več ne uduši krika za mirom. Po križevem potu vojnih strahot in grozot, tej najvišji in najmodrejši vseh šol, morata spet priti na svet red in mir.

*

Na grebinjskem pokopališču, kakor na premnogih koroških božjih njivah, je vojno grobišče. Železen križ ga krasi. Z malo težavo razbereš imena: Jas, Zel, Brus, Stöger. Tamošnji grobar na željo pojasni, da so našli na malem prostoru svoj zadnji mir trije slovenski in en nemški vojak. Slučaj in prilike tistih dni so hotele, da so odkazali nasprotnikom v boju skupno grobišče.

Da bi na dan, posvečen spominu padlih vojakov, obšli vseh dvesto grobov nemških in vseh osemdeset grobov jugoslovanskih junakov, razdjanih širom koroške dežele. Tudi tisti, ki še danes postavljajo vojne fronte po naših vaseh in dolinah, kopljejo nove strelne jarke in vežbajo nove rekrute za nadaljni bratomorni boj. Morda bi zganilo dostojno tovarištvo avstrijskih garnizij, ki vestno skrbijo za vojaška grobišča vprek. Morda bi zgrabil čudni napis na mnogih grobovih: Nepoznan. Morda bi prevzeli skupni grobovi jugoslovanskih in avstrijskih bojevnikov. Spomin padlih in njihova čast bi to v največji meri zaslužila.

Tudi Koroška kriči za mirom. A tudi ne za onim, ki ga diktira močnejši slabšemu s silo. Tudi ne za onim, ki izhaja iz hlinjenega prijateljstva in skriva sovraštvo. Tudi ne za mirom, napisanim na krpi papirja. **Mir je potreben, ki ga sklepajo enakopravni in je običajen med brati, mir, ki ima svoj izvir v človeškem srcu in so mu jamstvo vzori človeške kulturnosti.** Za tem mirom vpijejo težke, pretežke gospodarske in po nasilju izravnotežene kulturne prilike, tak mir je potreben duhovno in duševno izčrpani, v plitvinah blodeči koroški deželi.

*

In mi, koroški Slovenci? Ali bi na grobovih vojakov-junakov lahko govorili samozavestno, ponosno besedo: **Mir, samo mir smo hoteli, bratskega sožitja si želeli!** Mi, katerim očitajo mnogi predpravice v deželi, ogrožanje nemštva in nas premnogi sumničijo nepomirljivosti in celo veleizdajstva. **Služili smo, služimo in bomo služili vzorom svojih prednikov: veri in slovenski narodnosti. To so največja in najdragocenejša jamstva našega miroljubja, po njih in ob njih ostanemo vsikdar vneti za mir in sporazum med enakopravnimi, ki edini zamore imeti trajno vrednost.**

Iz tega miroljubja se na dan spomina vojnih žrtev klanjamo njim, ki so za svoje vzore doprinesli svoj največji dar.

Domače novice

Rož, Rožek, Rožica.

V graški „Tagespost" z nedeljo 27. m. m. kramlja prof. dr. Kniely o imenu znanega nemškega pisatelja Rosegger-ja, ki da je izvajal svoje ime iz nemških besedi „Ross" in „Egge" in bil ponosen nato, da se že v imenu zrcali povezanost njegovega rodu z zemljo. Graški profesor popravlja pisateljevo naziranje z zanimivimi jezikoslovnimi izvajanji.

Rosegger se je prvotno pisal Rasecker. Beseda „Ras" je na Štajerskem in Koroškem zelo pogosta in jo najdemo v imenih Raseck, Rasach, Rasgraben in dr. na Štajerskem, Rastal, Rasen i. dr. na Tirolskem, Rosental, Rosegg, Rosenbach i. dr. na Koroškem in v sličnih enačinah celo v Nemčiji, Franciji in Belgiji. Odkod besedno deblo „ras" in „Raseck" se vprašuje profesor. In odgovarja kot jezikoslovec tako:

V 6. stoletju so alpski Slovani posedli večji del avstrijskih dežela. O tem pričajo slovanska imena rek, travnikov in krajev. Ker je bila zemlja še gosto zaraščena z gozdovi, so si pomagali s poziganjem in izsekavanjem. Goličave so nato nazvali raze, razseke, preseke, poseke ali slično. Za Slovani došli nemški kolonisti so si slovanska imena osvojili in tako najdemo povsod, kjer bivajo v Alpah Nemci, polno slovanskih imen ali vsaj slovanskih debel v sedaj ponemčenih imenih. Tudi ime pisatelja Rosegger-ja je slovanskega izvora.

Tako graški profesor v nemškem listu. Zanimiva njegova izvajanja nam torej pojasnijo celo vrsto imen, ki so v rabi med nami koroškimi Slovenci do današnjih dni. Rož je bivši Ras, kar je staro slovansko ime za goličavo in ga najdemo dejansko v starodavnih listinah. Rožica v Karavankah je starodavna Razica ali Rožica. Rožek je slovanski Razsek (v starodavnih listinah Raseck), Preseško jezero ob Zili je jezero ob preseki, zgornjezilski „Reisach" je staroslovanski razsek. Bržkone je tod tudi razlaga številnih družinskih imen kot Požekar (Passegger), Ložekar (Lauseg-

Podlistek

Juš Kozak:

Beli mecesen.

(41. nadaljevanje.)

Pomeril je v beli tilnik pod rdečimi lasmi. Zabliskalo se je. Tresk je odjeknil v večernem miru, bolestno odmevajoč med pečinami.

Jakob je spolzel. Padal je vznak, a ni vedel več, kam?

Martin se je vzravnal. Prišel je do studenca. Krvava sled je lepela na gladki plošči. Sunil je puško z nogo. Nekje spodaj se je razklala ob skalah.

Mirno mu je oko gledalo za gamzi, vračajočimi se domov.

„Živalce, zdaj se boste zopet mirno pasle!"

Ponoči se je vrnil. Boštjan mu je že pripravil ležišče, in Martin je sladko zaspal.

*

Lizin sin se ni vrnil. Zaman je popraševala mati ter pošiljala ljudi za njim. V skrajnem obupu je odšla na težko pot.

Počasi je hodila ob palici. Materino srce je ječalo vso pot. Pred Bosovo hišo je počivala, dokler ni prišel Martin. Hladno je motril sivolaso starko, ki je proseče dvignila kalne oči.

„K tebi sem prišla," je šepetala, kakor bi se sramovala. On pa ni izpremenil obraza.

„Kje je moj sin?" je zakričalo iz nje. „Ti veš vse!"

Martin je premišljal. Sam sebi je govoril: „Težko je, Liza. Tvoj sin je mrtev. Moja roka ga je podrla. Taka je pravica med nami."

Oba starca sta se gledala, toda ljubeče materine oči niso našle usmiljenja v njem. Zdelo se ji je, da stoji pred njo siva skala.

„Martin, če..." Tiste besede, ki se ji je vzbujala v srcu, ni mogla izreči. „Martin, poišči mi sina. če je mrtev, bi ga rada pokopala."

„Liza, poiščem ga!" je dejal trdo.

„Prisezi!" — „Besedo sem dal!"

Starka je šla domov in čakala. Pod težo strašnih slutenj ji je komaj še utripalo srce. Potem je zvedela. Leži med skalami in gnije.

Slabotno telo ni moglo vzdržati viharnega obupa. Blisk ji je razjasnil misli. Zgrudila se je na tla: „On ga je! On ga je!" — „Moj Jakob... On je morivec!"

Tožila je med zapuščenimi stenami, v nebo je prosila: „O, Bog, o, Bog, če si pravičen..." V grlu jo je dušilo, po kolenih je poskušala do vrat, da bi oznanila svetu: „Martin ga je!" — Izdihnila je, preden so šli po sina.

*

Prišla sta župana. Iz domače vasi in od zemlje, kjer je ležal. Sodnik se je pripogibal, ko je zdravnik pregledaval truplo.

Ležalo je globoko v razpoki, v odprtem skalnatem grobu. Visoko zgoraj je krožila ujeda. Sovražno je gledala na skrunilce njene pravice.

„Lep strel," se je čudil sodnik, „od zadaj v tilnik."

Počasi je prihajal Martin. Župana sta ga spoštljivo pozdravila.

„Pred službo se jim upogibajo glave, ne pred menoj," je sodil porogljivo. „Kako sta se me prej ognila."

„Kaj menite, Bos, nesreča ali umor?"

Martin je molče zrl na mrliča. Rdeči lasje še niso izgubili barve. Živo se je spominjal, kako ga je ustrelil.

Pogledal je gori: „Skale molče!" Ozrl se je po zbranih, kakor bi jih sam izpraševal.

Sodnik je skomignil z rameni: „Umor. Od zadaj!"

Martin ni izpremenil obličja. Resno je govoril: „Take strele sem že videl. Navadno nesreča. Plezal je s puško na rami. Petelin je bil najbrže napet, pozabil je nanj. Lepega gamza je imel pred očmi. Recimo, starega gošarja. Na nevarnem mestu, kjer je skala prevešena, par jih je v tej steni, se je nagnil z glavo nazaj in takrat se je sprožilo. Pri padcu je izgubil puško."

„Seveda bo tako," sta dejala župana.

„Meni prav!" je pripomnil sodnik. Martin se je umaknil za korak in navidezno opazoval črno steno, ki je v molčeči grozi visela nad njimi.

ger) in sličnih. Kdor je doslej morda menil, da so vsa ta lepa imena naših dolin, gor, krajev, oseb ali jezer starokeltskega ali nemškega izvora, ga poučijo izvajanja nemškega jezikoslovca o boljši resnici.

Letošnje nove sv. maše. Kar štiri slovenske bogoslovce-novomašnike imamo letos. So to č. gospodje Ivan Hornböck iz Št. Janža v Rožu, ki študira v Inomostu, Maks Stindl iz Dobrle vesi, Wrumnik Franc iz Srednje vesi pri Rudi in Pavle Zablatnik iz Binjovsa pri Bličovsu. Dne 12. marca so bili posvečeni v subdiakone, 2. aprila sprejmejo diakonat ter bodo 29. junija, na praznik apostolov-prvakov, posvečeni v mašnike.

Letošnje sv. birme se bodo delile v našem delu dežele v sledečem redu: 24. aprila v Pliberku, 15. majnika v Rožeku, 29. majnika v Beljaku, 30. maja na Osojah, 5. in 6. junija v Celovcu, 19. junija v Grebinju in 3. julija v Slovenjem Plajberku.

Za male in velike naše otroke začenjamo z današnjo številko na koncu uredniškega dela našega glasila priobčevati zanimivo povest v slikah „Kraljevič in siromak". Povest je spisal znani ameriški pisatelj Mark Twain in je po mičnosti svoje vsebine kmalu paslovela po vsem svetu. Nedvomno bo ugajala tudi našim bralcem.

Novi predpisi za potne liste. Vlada je odredila, da se izstavljajo odslej novi potni listi, veljavni za 4 leta, proti pristojbini 40 S (34 S koleki, 5 S upravna doklada, 1 S prispevek za pisanje) in oni za dve leti 20 S. Pomožni delavci plačajo za potne liste 2.50 S oz. 1.50 S, trgovski potniki 22.50 S oz. 11 S. — Potni listi, izstavljeni pred 1. januarjem 1938, ostanejo v veljavi do konca tekočega leta, listi, izstavljeni po 31. dec. 1937, pa eno leto.

Nov predpis v področju tiska. Vlada je odredila: Kdor namenoma ali po malomarnosti s tiskano besedo resno ogroža notranji mir ali odnošaje Avstrije do drugih držav, bo od upravne oblasti kaznovan z denarno kaznijo do 2000 S ali z zaporom do 3 mesecev, pri čemer postopek kazenske sodnije ni prizadet. Oblast sme tiskovino zapleniti. List, ki je bil trikrat kaznovan, se začasno ali trajno lahko ustavi.

Čujte in strmite! Saj nam koroškim Slovencem nikakor ne gre slabo. V kmetijski zbornici imamo kar 3 zastopnike. Pri Sinči vesi smo nedavno zavrnili fanta, ki je hotel obiskovati bralne ure slovenskega varonauka, naj ostane doma, ker je sin „domovini-zvestih" starišev. Učiteljica šentjakobske šole je kaznovala neko slovensko dekle, ki se je drznilo v šoli govoriti nemško, da mora tridesetkrat napisati: „Ich darf in der Schule nicht deutsch sprechen!" — Deset kilometrov od Celovca je letovišče, kjer se tamošnji Nemci že leta sem zaman trudijo za nemško božjo službo. Ta „dejstva" dokazujejo, koliko prednosti uživamo Slovenci pred ostalimi sodeželani — tako je trdil nedavno Heimatbundov govornik. In še dodal, naj se javijo vsi „heimattreue", ki bi hoteli kupiti kako slovensko posestvo, pri Heimatbundu, kateri jim bo v denarni zadregi rad ustregel.

Bilo srečno! (St. Jakob i. R.—Št. Jakob v Rožu.) Na pustno nedeljo je vodil pred poročni oltar svojo izvoljenko Reziko Arihovo iz Svaten Mečinov Francej v Veliki vesi. Naj bi ugledna Mečinova kmetija z novo družinico rastla v novo srečo! Mladima zakoncema, ki sta agilna člana našega prosvetnega društva, pa želimo na novo pot božjega blagoslova!

Fürnitz-Brnca. (Poroka.) Koncem pusta smo obhajali veselo svatovščino. France Mertelj, najstarejši sin ugledne Prangarjeve hiše v Zmotičah, je vodil pred oltar farne cerkve svojo izvoljenko Čemernjakovo Mojcijo s Pečnice. Pred poročnim obredom je domači g. župnik Vrhnjak daroval sv. mašo, nakar sta novoporočenca ob blagoslovu Cerkve sklenila življenjsko zvezo. Mašo in obrede so spremljali sloviti brnški pevci pod vodstvom g. Kropivnika Hanzeja. Nato je bila na ženinovem domu poročna pojedina, med katero so istotako prepevali pevci. Zvečer se je zbralo pri Prangarju mlado in staro, da se ob zvokih poskočne godbe zasuče in čestita mlademu paru. Hudomušni fantje so delali velike skrbi starešini Oština, ker se jim je v ugodnem trenutku posrečilo odvesti rjušnico v Št. Job, in šele težka odkupnina mu je vrnila njegovo družico. Še danes „punajo", kako je ubogi starešina pihal za ugrabljeno rjušnico po poti navzgor v Št. Job. Ženinu so pa kar zamerili, ker je po Oštinovi slabi izkušnji tako ljubosumno čuval svojo nevesto. Mlademu paru, ki se bo naselil v Beljaku, želimo obilo tihe sreče v novem stanu!

Loibach—Libuče. Primeroma dolgi predpustni čas je le razgibal nekatere mlade ljudi, da so se poročili. Tako je bila 31. jan. poroka Petrovega Franceja in Ficlnove Ančke, posestnice Ficlnove kmetije na Borovjah. Vesela svatovščina, ki je trajala do ranega jutra pri Brezniku v Pliberku, je zadovoljila vsakega, ki je bil navzoč. Francej pa, vrl fant po značaju, bo gospodaril s svojo mlado ženo pri Ficlnu in upamo trditi, da bodo sosedi lahko veseli takega soseda. Želimo, da bi bilo tako! Omenimo še, da se je v nedeljo navrh vršila pri Travarju nekaka posvatovščina, pila se je po stari navadi „šranga", to je nekaka odkupnina ženina in neveste samskim tovarišem. Tudi ta je potekla v prav dobrem razpoloženju. — V Libučah se je poročila 21. jan. Kušejeva Rezika z Cikovim Lojzom v Brežki vasi. Vesela domača svatovščina je bila pri Železniku. — Dne 20. II. pa je bila poroka Hanzlnovega Anza s Sonjakovo Metko, oba v Libučah. Hanzl je privedel gospodinjo na svoj dom. Svatovščina je bila pri Hrustu. Vsem obilo sreče!

Studenci v Rožu. Dne 25. februarja se je vršila pri dež. sodišču v Celovcu obravnava, ki bo zanimala marsikaterega Rožana. Obtožen je bil goljufije neki Oberndorfer, ki se je izdajal za mojstra pri napravah domačih studencev. Najprej se je lotil dela v Št. Janžu, potem v Svetni vesi, prav na debelo je začel v Borovljah in še menda tja do Slov. Plajberka. V Št. Janžu so sicer kmalu dobili vodo, toda studencev nikjer ni prav izgotovil, vzel jih je navadno po več za enkrat v delo, napravil pogodbo in si dal precejšnje zneske plačati c napred. Pri prvem studencu v Borovljah je res precej točno prišel na vodo, kot je prej označil, in dobil radi tega zaupanje pri drugih. Toda kmalu se je pokazalo, da je šel na goljufijo. Delavcev ni plačal, ni jih javil pri bolniških blagajnah, tako da mu je končno boroveljska občina ustavila obrat, ker za to ni imel dovoljenja, predvsem pa radi pritožb zainteresiranih. Izginil je čez noč, da nikdo ni vedel kam, pustil studence kot so bili; imel jih je v delu preko deset, izgotovljen je bil samo eden. Prorokoval je, da bo voda v golobočini štirih do pet metrov, sedaj šele pa se kaže, da vode v nekaterih krajih morda sploh ne bo, kajti nekaj posestnikov je kopalo že preko 15 metrov globoko in to brezuspešno. Končno so imenitnega mojstra vendar izsledili in zagovarjati se je moral dne 25. februarja t. l. v Celovcu. Obsojen je bil na 3 mesece zapora. Izvabil je posestnikom okoli 1500 S. Morda se bo javil vigredi zopet v kakem drugem kraju naše dežele in zato bi bilo dobro, da si ljudstvo tega imenitnega mojstra zapomni.

Srečna Globasnitz—Globasnica! Pod vodstvom tukajšnje učiteljice Herte Miklič se uči mladina novoustanovljenega Heimatkreisa — plesati. Vsak četrtek zvečer se zbira v kmečki hiši pri pd. Maricu in pleše tja v pozno noč. Tako najučinkovitejše „rešuje" sebe in domovino vse dotlej, da pripleše v — tretji rajh.

Blag ji pokoj! (Matschach—Mače.) V torek dne 1. marca je umrla v bolnišnici na Dunaju mlada mati in gospodinja Kosmovega doma na Mačah. Nenadno je težko obolela ter se je morala podvreči nevarni operaciji, katere ni prestala. Pred devetimi leti je stopila v zakon z uglednim mladim posestnikom lepe Kosmove kmetije Filipom Partl-om. Rajna je bila vzorna žena, dobra mati in vestna gospodinja. Kot dekle je skrbela za to, da se je vsestransko izobrazila, z veliko marljivostjo se je pripravljala na težki materinski in gospodinjski poklic. Z njo je začel Kosmov dom spet cveteti, dokler ni vmes posegla človeku nedoumljiva božja Previdnost in ugrabila možu ženo in šestletnemu dekletcu mati. Ranjka se je pred odhodom na Dunaj poslavljala tudi od svoje mamice in ji dejala: „Ne žaluj, mama, marveč bodi močna žena; zgodi naj se božja volja!" Pokojnici bodi večni mir, osiroteli Kosmovi družini, ki mora nositi težke udarce neizprosne usode, pa naše iskreno sožalje!

Izpred Jepe. († Regina Sgiarovello.) V nedeljo 27. m. m. smo spremili 23letno mladenko Uhrarjevo Regino iz Bač h prezgodnjemu počitku. Rajnica je bila vsikdar vneta za društvene vzore, tako da bo „Jepa" z njo pogrešala odbornico in zvesto igralko. Nad leto dni je bolehala na zavratni bolezni, v lansko vigred je zaverovala v zdravje, a v novo spomlad omahnila. Žalost je napolnila očeta in mater, ki sta z njo pokopala toliko lepih nad. Mati! Po dopolnjenem trpljenju bo dovolj zadoščenja, dovolj cvetja v novi vigredi. Zavedni družini naše najodkritejše sočutje, rajnici večni mir!

Jaunstein—Podjuna pri Globasnici. Našo organistinjo smo izgubili. Začetkom februarja je morala Ivanka Kronabethvogel nenadoma prisiljena preko državne meje. Z Ivanko pogrešamo vneto voditeljico cerkvenega petja. Njen dom slovi po pristnem domoljubju, Ivankin oče je bil skozi 30 let vzoren župan globaške občine. Pri njem so našli za časa julijskega puča globaški orožniki varno zavetje. Ivanka je postala jugoslovanska državljanka po svojem umrlem možu, bivala pa je skoro nepretrgoma v Podjuni na svojem rojstnem domu. V tem slučaju je znani vladni odlok zadel torej docela nedolžno žrtev.

Loibach—Libuče. (Osemdesetniki.) Letošnja dolga in ostra zima je pobrala v naši občini tri nad osemdeset let stare osebe. 1. februarja so položili v Libučah k večnemu počitku Hartmanovo Meto Ardevčnik. Mnogo spominov veže Hartmanovo družino na to deklo, ki je dosegla tako visoko starost in je bila pri Hartmanu lepo dobo 51 let. Zato je tudi uživala večer življenja v pravi družinski oskrbi. — V Šmarjeti je zatisnil trudne oči Perničev Andrej. Pokopali so ga 2. marca. Bil je mežnar in je zvonil v šmarješki cerkvi tolikokrat zjutraj, pogosto prej, da je danica priplavala, opoldne, ko kristjani molijo angeljsko češčenje, ob zatonu dneva, ko se spominjamo vernih duš. — In zopet je zazvonilo v Zgornjih Libučah Rihtarjevi Leni, ki je dolgo udano prenašala breme starosti in je bila ljubeznivo oskrbovana od svojega nečaka Poldeja. Pokopali so jo 1. marca. — Odpočijte se vi vsi, ki ste v dolgem svojem življenju vsak na svojem, dasi skromnem mestu, izpolnjevali svoje dolžnosti, in uživajte zasluženo plačilo!

To in ono. Prevzv. knezoškof je imenoval pomožnega škofa dr. Rohracher-ja za gen. vikarja krške škofije. — V Prevaljah je umrl dekan Matija Riepl. Rajni je dovršil gimnazijo in bogoslovje v Celovcu ter pastiroval 42 let med koroškimi Slovenci. R. i, p. — Letos se vršijo nabori za letnika 1917—1918 in sicer od 15. marca naprej do srede majnika. — Dunajski inženjer Kreipl je dosegel patent na ljudski avto svojevrstne konstrukcije, katerega cena ne bo presegala 2000 S. — Na dunajski tehniški visoki šoli je bil promoviran za častnega doktorja bivši ameriški prezident Hoover. — Kanclerjeva knjiga „Dreimal Oesterreich" izide že v četrti nakladi. — Na Dunaju je zbolelo 12 oseb na okuženju po papigi. Ena oseba je umrla, ostale bodo okrevale. — V Šmartnu pri Celovcu je imela Südmarka svoj letni občni zbor. Govorila sta ravn. Michner in Koinigg. Oba sta tirjala podvojeno delovanje Südmarke v novem položaju ter se pri tem sklicevala na izredno drzno (!) postopanje Slovencev v deželi. — V Šmarjeti v Rožu sta se stepla dva mlada prosjaka, pri čemer je eden zadobil smrtnonevarne poškodbe. — V Selah je umrl posestnik Tomaž Ogris, pd. Skutovc. Dosegel je 89 let. — V Ljubljani so minuli pondeljek koncertirali dunajski „Sängerknaben". Sprejeti so bili prav prisrčno. — Tarife državne železnice se bodo s 15. majem t. l. poenostavile in znižale. Za vožnje nad 50 km se dovolijo večji popusti, povratne karte bodo veljavne za dobo 10 dni, če pa je potnik nad 7 dni bival v istem kraju, se veljavnost še podaljša. Povratne karte za vožnjo do 50 ohranijo nespremenjene cene. Inozemcem se dovoli za bivanje nad 7 dni železniški popust do 60 odstotkov sedanje vozne cene. Posebnost bo takozvani „Austria-Abonnement", ki bo za ceno 240 oz. 180 S dovoljeval petnajstdnevno prosto uporabo vseh prog v državi.

Naša prosveta

V knjigah živi duh tvojega naroda.

Kratek pregled slovenskega slovstva.

Uvodna beseda uredništva. Z današnjo številko začenjamo v kotičku „Naše prosvete" priobčevati sestavek o sloveskem slovstvu od prvega slovenskega pevca Valentina Vodnika pred dobrim stoletjem do današnjih dni. V zgoščeni in izklesani obliki bo nudil razgled po razkošno-bogati njivi slovenske književne kulture in vpogled v dragoceno zakladnico tvornega slovenskega duha. Z njim bo nedvomno na najučinkovitejši način doprinešen dokaz, da se narodi ne merijo po številu svojih članov ali po višini bančnih vlog ali po oblikah zunanjega narodnega življenja, marveč **po življenjski sili in moči narodnega duha.** Sestavek posnemamo po februarski okrožnici dekliškim krožkom Slovenije in ga je spisal g. Cene Kranjc.

Slovstvo živi kot živi vsako življenje. Potrebna so mu tla, na katerih stoji in iz katerih raste; potrebna mu je hrana, da živi; morda mu je tudi neki namen ali smoter potreben, morda, da tega ne morem trditi; saj veste, kako je z življenji; tukaj so, zadnje besede o njih pa ne moremo nikoli izpregovoriti. Prav posebno pa je še življenje slovstva; morda so mu korenine v človeškem frcu, morda v zemlji, morda v človeškem hrepenenju, njegovi sreči ali nesreči; morda mu je hrana sedanjost ali pa preteklost ali pa prihodnjost; morda mu je smoter kot je smoter mladega zvončka v vlažnih spomladanskih tleh ali pa kot je smoter mladega dekleta; na vsa ta vprašanja si boste enkrat sami poiskali odgovor, ker to je potrebno in to je nekaj vredno. Boste videli, da je slovstvo včasih sam razum, včasih samo srce, včasih pa skuša biti kot je življenje pa se nenadoma spet zažene v čisto postransko strujo, pod nebo nekam ali pa v blato.

Ko je 1819. leta umrl Valentin Vodnik, je iskala pri nas razumna, poučna in suhoparna beseda večje lepote, srca, pravljice bi skoraj rekli. Nastopajoči dobi je bilo ime romantika. **Jernej Kopitar** 1870 do 1844) iz Repenj, Zoisov gojenec, slovničar in knjižničar na Dunaju, velik učenjak, ki je bil znan po vsem svetu in ki je Srbom vzgojil v Št. Vuku Karadžiču človeka, ki jim je uredil njihov jezik, velik prijatelj skrbe narodne pesmi in strogi cenzor naši umetni, ki je 1809. leta izdal prvo slovensko znanstveno utemeljeno slovnico, je bil početnik nove dobe.

(Dalje sledi.)

Augsdorf—Loga ves. V nedeljo 13. marca ima tukajšnje izobraževalno društvo ob 3. uri pop. pri Marici svoj letošnji občni zbor. Poleg poročil in volitev še pevske in tamburaške točke. Člani in prijatelji naše prosvete iskreno vabljeni!

Suetschach—Sveče. Izobr. društvo „Kočna" priredi 20. marca ob 3. uri pop. pri Adamu svoj letni občni zbor. Poleg poročil in volitev je na sporedu še govor ter petje moškega in dekliškega pevskega zbora. Člani in prijatelji društva iskreno vabljeni!

Gospodarski vestnik

Gospodarji, predno sejete!

Strokovnjaki so dognali, da se je število rastlinskih bolezni z leti pomnožilo in da so se nekatere bolezni n. pr. snetljivost le še razširile kljub tolikem pouku v žitarstvu in tolikim napravam za povzdigo poljedelstva. Kaj je krivo temu?

Še vedno niso vsi gospodarji uvideli potrebe takozvanega pacanja ali razkuževanja. V kmetijstvu pa je tako, da je vzajemnost sosedov železen paragraf. Kakor lahko trpi tvoja vzgoja otrok po malopridnih njihovih vrstnikih in tvoji otroci niso nikdar docela varni nalezljivih bolezni, pretečih od drugih, tako je tudi pri živini in žitu, sadjarstvu in gozdarstvu. Šele ko se posreči dvigniti splošni, obči interes za podvig kmetijskega gospodarstva, ko ne bo več malomarnosti četudi samo nekaterih, zamorejo postati uspehi modernega gospodarjenja vidni. To velja tudi za takozvano pacanje semena. Kdor se tod trudi sam in pušča sosede v nemar ali sosedi njega, se trudi zaman. Ena sama snetljiva njiva na polju lahko okuži deset in še več drugih njiv. Pri pacanju je nadalje važno dvoje: dobro razkuževalno sredstvo in pravilno postopanje. Z navadnim škropljenjem ni mnogo pomagano.

Drugo, na kar bi radi pravočasno opozorili gospodarje, je: izbira semen. Samo razkuževanje ali pacanje je premalo. Razkuževanje moramo tudi podpirati, posebno če razkužujemo na suh način. Z dobro izbranim semenom lahko dosežemo nenavadne uspehe. Kakoršno seme, taka žetev, smemo reči. Seme bodi zdravo in odporno. Pri tem svetujejo izkušeni poljedelci, naj tujih semen bogveodkod nikar ne preizkušamo. Dobro vzgojeno domačo blago je tudi pri semenu najboljše. Nedvomno je samo vprašanje časa, ko se bo zadružnim ali drugim potom na kmetijah udomačilo racionalno semenogojstvo, kot se že močno uveljavlja preudarna izbira v kmetijski živinoreji.

Kot tretje bi v tej zvezi omenili gnojenje. Sestradana, lačna njiva ne more dajati pridelka in naj si je seme še tako zdravo in razkuženo. Vsako bitje rabi hrane za razvoj, tudi žito in druge poljske rastline. H temu poglavju pravijo strokovnjaki: tekom stoletij so se male in srednje kmetije tako uredile, da bi ob nekoliki skrbi moralo biti povsod dovolj domačega gnoja za domačo potrebo. V prečudnem krogotoku se energija naših kmetij preliva s polja in vrta v hlev in kuhinjo ter vedno spet vrača nazaj na polje in vrt. Treba je zraven samo gospodarja z odprtim pogledom. P.

Kako gnojimo vrt z apnom. Vrtne grede potrosimo z apnenim prahom enakomerno po vsej površini. Apno lahko zdrobimo. Še lažji način pa je ta, da spravimo apnene kose na kup in jih pokrijemo s svežo zemljo. V enem ali dveh tednih razpadejo v prah, katerega lahko poljubno potrosimo. Mešanje apna z gnojem je kvečjemu škodljivo, ker izžene apno iz gnoja amonijak-dušik, ki je najdragocenejša rastlinska snov.

Trava na sadnem vrtu je lahko prav tečna živinska krma. Pametno je, če vrt vigredi podsejemo s travno mešanico. Koristno je, če ga nato prevlečemo z brano, da se seme zmeša z zemljo. Nikakor pa semena ne smemo pokriti s prstjo, ker težko vzkali. Važno je iztrebljenje plevela. Veliko trobeliko, ki je strupena rastlina, moramo izruvati s korenino. Jesenski podlesek pokosimo več let skozi, predno napravi seme ali predno cvete. Močno apnenje in brananje istotako trebi travnik.

Med perutnino razširjena bolezen je takozvana pika. Na jeziku se napravi trda koža, jezikov konec se obda z belo roženo kožo. Ta „pika" je zelo pogosta in je posledica prehlada. Vsled prehlada se zamašijo nosnice, žival ne more dihati in drži zato kljun vedno odprt, nakar se sluznice na jeziku posušijo ter dobi jezik raskavo obliko. Gospodinje si često pomagajo s tem, da kožo enostavno odstranijo z iglo. V največ primerih kokoš nato shira in pogine. Na piki bolno kokoš postavimo v košu ali zaboju na toplo, s peresom mažemo jezik z oljem, izmivamo nosnice in oči z mlačno vodo ter kokoš varujemo pred prepihom. Čim odstranimo prehlad, pika izgine.

Presajanje cvetlic-lončnic. Kedaj presajamo pelargonije, fuksije in druge okrasne svetlice? Gospodinja mora čutiti že v prstih, kedaj začne pomlad za njene ljubljenke. Ko jih presaja, je važno, da izmenja vso zemljo ter da rastlinam kompostno prst ali gozdno zemljo, pomešano s peskom. Pelargonije, fuksije in druge lončnice strižemo v marcu tako, da odstranimo vse zimske poganjke in skrajšamo lanski les. Potem rastlina krepkeje požene.

Celovški živinski trg začetkom marca: Voli 80 do 1.00, krave 85—1.10, klavne krave 45—65, telice 80—1.00, prašiči 1.40—1.70, plemenjaki 1.90 do 2.00 S. — Blagovni trg: pšenica 39—41, rž 30 do 32, ječmen 26—30, oves 26—27, ajda 24—26 S za 100 kg, grah (1 kg) 80—1.00, isto leča, fižol 40 do 60, krompir 14—16, sladko seno 8—9, kislo 5 do 6, slama 5—8 S za 100 kg, zelje 30—40, sirovo maslo 3.20—4.40, prekajena slanina 3.20—5.20, sirova slanina 2.60—2.80, svinjska mast 2.40—3.00, jajca 10—12, kokoši 2—3, trda drva kratka, 4.50 do 5.20, mehka 3.50—4.50 S za k. meter.

Zanimivosti

Zadnji raj na zemlji. Nekaj kilometrov od otoka Jave v Indijanskem oceanu leži otok Bali. Dostop do njega je vsled strmega obrežja in visokih gora sila težaven. V njegovem zavetju pa živijo ljudje mirno, zadovoljno prastaro življenje. Ljudstvo je sicer razdeljeno v strogo ločene razrede, zemlja pa pripada posameznim vasem, v katerih vladajo skupščine vseh oženjenih mož. Vsaka prodaja zemlje tujcem je strogo prepovedana. Zato je ostal otok do danes samostojen. Torej se tudi pri divjakih lahko marsikaj pametnega učimo.

Črez 50 let bo življenje lepše in prijetnejše, pravi angleški pisatelj Wells. Ljudje si bodo po mnogih izkušnjah postali manj nevoščljivi, bolj odkriti in prijazni. Družina bo središče vsega življenja. Do bodo ljudje gojili boljša čustva, bo vidno že na njihovi obleki, pohištvu in domovih Danes živimo v svetu zidovja in zaprek. Pa svet tudi nima drugih gradbenih snovi kakor kamen in opeko, železo in jeklo, in za obleko uporabljamo le volno, bombaž in lan, svilo in usnje. Moderna tehnika je odkrila že stotine boljših, trdnejših snovi — steklo, celulozo in druge — iz katerih bomo napravljali udobnejše domove, preprostejšo obleko. Ja, Henry Ford, znani avtomobilski kralj celo trdi, da bo kmalu začel izdelovati avtomobile iz nekega korenja. Tako bo življenje v 50 letih srečnejše, prostejše, širše in bolj zdravo. — Prav, če se mož ni motil pri ljudeh.

Mark Twain:

KRALJEVIČ IN SIROMAK

1.

Jeseni leta 1537. se je rodil angleški prestolonaslednik. Vest o tem dogodku so z velikim veseljem sporočili ljudstvu. Henrik VIII. je le dobil naslednika, ki si ga je toliko želel. Mati malega princa, Ivana Seymour, je umrla. Princu so dali ime Edward.

Vabilo

na

45. REDNI LETNI OBČNI ZBOR

HRANILNICE IN POSOJILNICE ZA ŠT. JANŽ V ROŽU IN OKOLICO,

r. z. z n. z.,

ki se vrši **dne 19. marca 1938 ob 3. uri popoldne v posojilnični pisarni v Št. Janžu v Rožu.**

Dnevni red:

1. Čitanje zapisnika zadnjega občnega zbora.
2. Čitanje revizijskega poročila.
3. Poročilo načelstva in rač. pregledovalcev.
4. Pregled in odobritev računskega zaključka za leto 1937.
5. Razdelitev čistega dobička.
6. Volitev načelnika.
6. Slučajnosti.

K obilni udeležbi vabi

Odbor.

Pripomba: Ako ob določeni uri občni zbor ne bi bil sklepčen, se eno uro pozneje na istem mestu in z istim dnevnim redom vrši drugi občni zbor, ki sklepa pravomočno brez ozira na udeležbo (§ 35. zadr. pravil). 16

Vabilo.

HRANILNICA IN POSOJILNICA ZA ŠT, ŠTEFAN NA ZILI IN OKOLICO,

registrovana zadruga z neomejeno zavezo,

bo imela **dne 20. marca 1938 ob 11. uri dopoldne v hranilničnih prostorih pri „Korperju" v Št. Štefanu na Zili** svoj

letni občni zbor

s sledečim sporedom:

1. Čitanje revizijskega poročila za leto 1937.
2. Odobritev računskega zaključka za leto 1937.
3. Volitev načelstva in računskih pregledovalcev.
4. Slučajnosti.

K obilni udeležbi vabi

17 **Načelstvo.**

Ako bi v določenem času ne bilo pričujočih zadostno število zadružnikov, se vrši drugi občni zbor pol ure pozneje z istim dnevnim redom in sklepa brez ozira na število navzočih zadružnikov.

VABILO

na

27. občni zbor

HRANILNICE IN POSOJILNICE V ŠTEBNU PRI BELJAKU,

registrovane zadruge z neomejeno zavezo,

ki se vrši **na praznik sv. Jožefa dne 19. marca 1938 ob 3. uri pop. v posojilniškem prostoru v Štebnu.**

Dnevni red:

1. Čitanje in odobrenje zapisnika o zadnjem občnem zboru.
2. Odobritev računskega zaključka za leto 1937.
3. Poročilo načelstva in nadzorstva.
4. Slučajnosti.

Ako ob določeni uri ne bo navzočih zadostno število zadružnikov, se vrši pol ure pozneje drugi občni zbor brez ozira na število navzočih članov.

K obilni udeležbi vabi vse zadružnike

18 **Načelstvo.**

HRANILNICA IN POSOJILNICA V GLINJAH,

registrovana zadruga z neomejeno zavezo,

ima svoj

49. letni redni občni zbor

dne 19. marca 1938 ob pol 10. uri dopoldne v svojih poslovnih prostorih pri Cingelcu na Trati.

Spored:

1. Čitanje zapisnika zadnjega občnega zbora.
2. Odobritev računskega zaključka za leto 1937.
3. Volitev načelstva in nadzorstva.
4. Slučajnosti.

K obilni udeležbi vabi

19 **Načelstvo.**

Za S 5 na mesec dobavlja 56

posnemalnike

Jos. PELZ, Wien XV., Mariahilferstr. 164

Ceniki zastonj Zastopniki se iščejo

Lastnik: Pol. in gosp. društvo za Slovence na Koroškem v Celovcu. — Založnik, izdajatelj in odgovorni urednik: Dkfm Vinko Zwitter, Klagenfurt, Achatzelgasse 5.
Tiska Ljudska tiskarna Ant. Machát in družba, Dunaj, V., Margaretenplatz 7.